

KRISTIN EMILSSON

*Joulu
Julian
tyyliin*

SUOMENTANUT SÄDE LOPONEN

KARISTO
HÄMEENLINNA

Ruotsinkielinen alkuteos *Julen enligt Julia*

© Kristin Emilsson, 2020

Published by arrangement with Albatros Agency, Sweden

ISBN 978-951-1-44960-7

Suomenkielinen laitos © Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Minun nimeni on Julia Grahn. Kyllä vain, se on minun oikea nimeni. Olen kysynyt vanhemmiltani lukemattomia kertoja, olivatko he vetäneet huumeita, kun he päättivät kastaa esikoislapsensa koristellun havupuun mukaan, ja joka kerta he väittävät yhtä itsepintaisesti, ettei heille ollut juolahtanut mieleenkään, että nimi voitaisiin yhdistää vuoden suurimpaan juhlapyhään tai että siitä juontuisi lempinimi ”Julgranen” eli Joulukuusi, joka kulkisi mukanani koko peruskouluajan.

Kun on tuollainen nimi, voisi kuvitella, että minut on ennalta määrätty rakastamaan kaikkea, mikä liittyy jouluun. Ei se kuitenkaan ihan niin mene. Kaikkea muuta! Minun mielestäni joulu on rankasti yliarvostettu.

En nyt sentään sanoisi, että inhoan joulua. Mutta kyllä minä inhoan. En voi kuitenkaan sanoa sitä kenenkään kuullen, koska tiedän, ettei ole sosiaalisesti hyväksyttyä olla pitämättä juhlasta, jonka perimmäisiä myyntiargumentteja ovat rakkaus, yhteisöllisyys ja rauha maan päällä.

Totuus kuitenkin on, että inhoan joulua, vaikka yleensä ottaen tervehdin ilolla kaikkia luonnollisia katkoksia muuten aika ankeaan arkeeni. Etenkin sellaisia, joihin sisältyy muutama ylimääräinen päivä lomaa lounasravintolasta, jossa kulutan aivan liian suuren osan ajastani tarjoilemalla halpoja annoksia ja kallista italialaista kahvia ihmisille, jotka luulevat kalliin italialaisen kahvin tekevän heistä onnellisempia, vaikkei se todellisuudessa

tee muuta kuin antaa pomolleni, jota kutsumme selän takana Pikku-Putiniksi, entistäkin korkeammat ja Verohallinnolta pimentoon jäävät voitot.

Miksi minä sitten inhoan joulua niin kovasti? Siis jos ei las-keta puuduttavaa ja kauan sitten loppuunkulutettua soittolis-taa, joka pyörii taukoamatta jokaisessa putiikissa ja kahvilassa lokakuun puolivälistä alkaen seuraavat kolme kuukautta? Tai vyötärölinjaa halveksuvaa ruokaa, joka kulkee jojon lailla sisään ja ulos jääkaapista pari viikkoa, kunnes joku tulee järkiinsä ja heittää sen pois? Tai mauttomia, psykedelian rajoilla liikkuvia koristeita, jotka todennäköisesti kiellettäisiin kansanterveydel-lisistä syistä, jos ne keksittäisiin nyt, koska eivätkö ne olekin paitsi riski epileptikoille, myös kaikkea muuta kuin merkitykse-tön vaaratekijä liikenteessä? Jos kaikki nämä jätetään huomioi-matta, syvälle juurtunut ylenkatseeni joulua kohtaan liittyy sii-hen, että olen nähnyt, mistä siinä on todella kysymys. Niin kuin aina sanotaan, lapsena minäkin rakastin joulua. Kukapa lapsi ei rakastaisi? Voisin väittää, että joulue dustaa aivan kaikkea, mitä lapset rakastavat. Ilmaisia leluja, lomaa koulusta ja vapautta ahtaa itseensä niin paljon makeisia, että pierutkin haisevat After Eightilta. Jos en tietäisi paremmin, voisin väittää, että joulun keksi hemmoteltu, sokerihumalainen kahdeksanvuotias, ja mei-dän pitäisi oikeastaan olla kiitollisia siitä, että vuoden kolme vii-meistä kuukautta kuunnelluin kappale on Kulkuset eikä Sami-rin ja Viktorin esittämä Bada nakna, joka kertoo naku-uinnista torilla. En tarkoita, että pitäisin Kulkusista. Sanon vain, että pahemminkin voisi olla.

Sitä mukaa, kun minusta on tullut vanhempi ja viisaampi (riippumatta siitä, mitä vanhempani väittävät), olen alkanut ymmärtää, kuinka perinpohjaisesti minua on huijattu.

On käynyt ilmi, että joululahjat ovat kaikkea muuta kuin ilmaisia – ne maksavat pienen omaisuuden verran, ja hyöty on hyvin harvoin samalla tasolla kuin panos. Etenkään silloin,

kun asiaan liittyy pieniä lapsia. Nukenvaunut ja niihin sopivat liinavaatteet laatuliikkeestä versus hamahelmityö, josta muutama helmi on jo irronnut, lienee yksi maailmanhistorian huonoimmista vaihtokaupoista. Samaa tasoa kuin se, kun Amerikan alkuperäisasukkaat myivät Manhattanin hollantilaisille valloittajille muutamista lasihelmistä ja rommipullosta. Minun tapauksessani vaihtokauppa oli oikeastaan vieläkin huonompi, sillä siihen ei kuulunut edes alkoholia – syynä siihen on mainio kälyni, jonka päätöksellä joulut ovat tipattomia. Onpahan sitten edes jossakin kuivaa, koska taivaalta nyt ainakin tippuu jouluna jotain märkää ja harmaata.

Kyse on siis yksinkertaisesti siitä, että olen ymmärtänyt joulun olevan suuri huijaus, ja siksi olen päättänyt jättää sen juhlimisen väliin tänä vuonna. Tein päätöksen jo lokakuussa, kun ensimmäiset tontut ja porot alkoivat ilmaantua tavarataloihin ja näyteikkunoihin. Heti kun olin päätökseni tehnyt, tuntui kuin suuri kivi olisi nostettu harteiltani. Olen 32-vuotias ja saan tehdä, mitä haluan. Kukaan ei voi pakottaa minua käymään läpi päivällisiä sukulaisten kanssa, katsomaan Ferdinandhärkää telkkarista ja syömään lipeäkalaa. Kukaan ei voi pakottaa minua pukeutumaan punaiseen kylpytakkiin ja laittamaan kasvoilleni halkeilevaa joulupukkinaamaria (sillä kukaan ei ole tänäkään vuonna muistanut ostaa uutta). Aikoisin viettää jouluaton parhaalla kuvittelemallani tavalla: elämäni tärkeimmän ihmisen kanssa baarissa. Hän on minun uskollinen ystäväni ja Tukholman paras bilettäjä – Isabelle.

Suunnitelma oli täydellinen: vastoin kaikkia odotuksia ja huolimatta siitä, että olin myöhään liikkeellä, olin onnistunut varaamaan aattoillaksi pöydän East-ravintolasta. Aasialainen fuusio-buffet. Ei mitään kuvottavaa jouluruokaa. Samaan aikaan, kun muu Ruotsi avaisi loputtomasti lahjoja, joita kukaan ei ollut toivonut, ja vilkuilisi happamana isoisää, joka oli rohumunnut kaikki kermakonvehdit sekä rasian ylemmästä *että*

alemmasta kerroksesta, minä ja Isabelle söisimme, joisimme ja tanssisimme koko yön yhdessä muiden vapaiden sielujen kanssa, jotka myös olivat olleet riittävän älykkäitä paljastaakseen jouluhuijauksen.

Tämä suunnitelma ei ainoastaan peruuntunut. Se teki täydellisen mahalaskun – kuin hiiviskelevä joulupukki punaisessa kylpytakissaan ja halkeilevassa naamarissaan.

15. JOULUKUUTA

* * * *Julia* * * *

Ensimmäiseksi soittaa äiti. Hän puhuu nopeasti ja pingottuneella äänellä kuten aina, kun joulukuukuu alkaa olla lähellä. Ihan kuin hän unohtaisi hengittää lauseiden välissä.

”Martin sanoo, ettet aio viettää joulukuuta meidän kanssamme. Kyseessä on varmaan väärinkäsitys? Mehän vietämme aina joulukuun yhdessä!”

Martin on minun veljeni, ja vaikka hän on kaksi vuotta minua nuorempi, hän on jo kauan sitten onnistunut ohittamaan minut kaikilla osa-alueilla, joilla ihmisen ylipäättään voi ohittaa. Hänellä on hieno koulutus – toisin kuin minulla, joka nipin napin selviydyin lukiosta – ja vieläkin hienompi työ. Hänen perheeseensä kuuluvat hieno vaimo, jolla on yhtä hieno koulutus ja yhtä hieno työ kuin hänellä, ja kaksi oikein hienoa kaksoispoikaa, jotka epäilemättä seuraavat hienojen vanhempiensa jalanjalkia. Kaiken lisäksi he ovat hiljattain muuttaneet hienoon omakotitaloon, eikä liene täysin odottamatonta, että se sijaitsee yhdellä Tukholman hienoimmista alueista. Minä puolestani asun alivuokralaisena melko kauhtuneessa yksiosassa Gärdetin alueella Tukholmassa, eikä minulla ole puolisoa eikä lapsia.

”Äiti”, minä sanon ja vedän syvään henkeä, sillä ymmärrän, että tarvitsen valtavasti kärsivällisyyttä ja diplomaattisia taitoja, jotta saan keploteltua itseni pois pinteestä ilman, että loukkaan

äitiä tai saan hänet vieläkin huolestuneemmaksi mielenterveydestäni kuin mitä hän jo on. ”Se on totta, Martin on ihan oikeassa. Olen päättänyt olla viettämättä joulua tänä vuonna.”

Kuulen hänen haukkovan henkeä.

”Mutta... mutta...”, hän änkyttää, ja reaktio on juuri sellainen kuin oletinkin sen olevan. Äitini ei yleensä juuri välitä perinteistä, mutta joulu on hänelle pyhä (vaikkei tietenkään hengellisessä mielessä, koska – suora lainaus: ”se tuntuu vähän teennäiseltä”).

Ennen kuin hän ehtii lyödä pöytään kaikki ”huono omatunto”-argumenttinsa liittyen siihen, että kaikki ovat yhdessä koolla vain tämän yhden ainoan kerran vuodessa ja että joulu on perheiden juhla ja että veljenpojat – jotka hädin tuskin muistavat nimeäni – kaipaivat minua valtavasti, keskeytän hänet.

”Äiti”, minä toistan tällä kertaa aavistuksen kireämmällä äänellä kuin aikaisemmin mutta edelleen hallitusti valistuksen hengessä. ”Olen 32-vuotias, eikä minulla ole lapsia. Joulu ei ole minulle mikään iso juttu. Muutaman vuoden kuluttua asiat saattavat olla toisin, mutta nyt kun olen nuori...”

Melkein kuulen, kuinka hän pyörittelee silmiään, ja korjaan nopeasti:

”...suhteellisen nuori.”

”Kuka sitten on joulupukki?”

Joulupukin mainitseminen saa minut värähtämään. Viimeisten kolmen vuoden ajan minun tehtävänäni on ollut tallustella ympäriinsä polyesteriparrassa ja hohottaa, kun lapset kirkuvat kauhusta ja pyytävät, että ”tyhmä ukko lähtisi kotiin”.

”Eikö Martin voisi olla pukki? Nehän ovat hänen lapsiaan.”

Äiti on hiljaa, mistä tulkitsen hänen vaihtavan paljonpuhuvan katseen isän kanssa. Olen nähnyt sen monta kertaa, ja viime aikoina katseita on vaihdettu yhä useammin.

”No jaa”, hän sanoo viimein. ”Ehkä niin on kuitenkin parasta, kun ottaa huomioon, mitä tapahtui viime vuonna. Kyllähän sinä tiedät – se maljakko oli antiikkia.”

”Ja sinä tiedät, että kyseessä oli vahinko, eikä kukaan voi nähdä kovin tarkasti pukkinaamarin pikkiriikkisten silmäaukkojen läpi. Maljakko oli sitä paitsi ihan hölmössä paikassa.”

”Se on aina ollut lipaston päällä.”

”Äiti, mitä sinä oikein yrität sanoa?”

*

Keskusteltuani äidin kanssa olen toki huonolla tuulella mutten kuitenkaan täysin lannistunut. Lannistumisen aika tulee vasta myöhemmin iltapäivällä töiden jälkeen, kun tapaan Isabellen. Minun käsitykseni mukaan suunnitelmana on tyypillinen shoppailukierros proseccolla höystettynä, mutta varsin nopeasti käy ilmi, että suunnitelmana onkin epätyypillinen shoppailukierros parhaalta ystävältä saaduilla pakeilla höystettynä.

Isabelle, joka on yläasteajoista asti ollut liittolaiseni, vakituinen aseenkantajani, kallioni, ”tanssitaan pöydillä vaikka juhlat ovat ohii ja kaikki ovat menneet kauan sitten kotiin”-taistelutoverini ja usein myös ainoa syyntä nousta aamuisin sängystä, päättää täysin odottamatta hylätä minut jouluaattona – ja näin se käy:

Olemme sulloutuneet Ähléns Cityn mitättömän pieneen sovituskoppiin (sellaiseen, jonka oviverho ei ihan riitä peittämään koko aukkoa vaan paljastaa, että sisällä on kaksi puolialastonta pian 33-vuotiasta naista, jotka yhtä aikaa yrittävät pujotautua aivan liian kapeisiin pillifarkkuihin tönimättä toisiaan kumoon), kun hän sanoo:

”Julia kiltti, ymmärrän jos petyt, mutta me olemme päättäneet viettää tänä vuonna joulua Sebben vanhempien luona Falunissa. Meidän alkaa olla aika luoda yhteisiä perinteitä.”

Hän katsoo minua huolestuneena ja räpyttelee silmäripsiään, jotka ovat niin pitkät ja tuuheat, että kaikki luulevat niitä tekoripsiksi, vaikka ne ovat ihan oikeat. Aivan kuten kaikki muukin

Isabellessa. Hän on sitä tyyppiä, joka on luonnollisesti kaunis sekä sisältä että ulkoa.

Pysähdyn kesken liikkeen farkut puolivälissä reisiä ja tuijotan parasta ystävääni, joka on vain parinkymmenen sentin päässä minusta – hänkin housut puolitangossa.

Täsmällinen ja huolellisesti muotoiltu vastaukseni kuuluu näin:

”Hä? Hä? Siis... mitä?”

Hän kohauttaa anteeksipyytävästi olkapäitään ja onnistuu samalla töytäisemään käsilaukkua, joka tasapainoilee huojuvan farkkuvuoren päällä. Laukku putoaa alas ja sen sisältö leviää lattialle ja pyörii viereisiin sovituskoppeihin.

”Voi ei, anteeksi!” Isabelle huudahtaa, laskeutuu vatsalleen housut yhä vain puoliksi yllään ja ryömii hämmästyttävällä ketteryydellä huulikiillon ja tamponoiden perässä.

Minä sen sijaan seison paikallani kykenemättä liikkumaan ja katselen, kuinka ystäväni pää katoaa väliseinän alta naapurikoppiin. Toiselta puolelta kuuluu kirkaisuja ja kiro sanoja, joten naapurikopin shoppailija ei kaikesta päätellen arvosta tervehdystä.

”Voi ei, anteeksi”, Isabelle toistaa ja ryömii takaisin. Kun hän nousee seisomaan ja ojentaa omaisuuteni takaisin minulle, hän näyttää järkyttyneeltä.

”Stringit eivät todellakaan ole imarteleva vaatekappale samakkoperspektiivistä katsottuna”, hän kuiskaa. Sitten hän vaka-voituu.

”Kai sinä ymmärrät? Vähitellen on vain pakko aikuistua. Sebbe ja minä olemme olleet yhdessä neljä vuotta, emmekä ole viettäneet yhtäkään joulua yhdessä. Nyt tuntuu siltä, että on oikea aika. Sinä ja minä voimme joka tapauksessa mennä baa-riin minä tahansa muuna päivänä.”

”Tuletko sinä kuitenkin uudeksivuodeksi kotiin?” minä kysyn.

Isabelle kiemurtelee aavistuksen verran liian pitkään ennen kuin vastaa.

”No oikeastaan...”

”Helvetti, Isa! Älä nyt sano, että aiot hylätä minut vielä uudenvuodenaattonakin!” Revin farkut jalastani – ei niitä kuitenkaan ikinä saisi napitettua kiinni.

Isabelle näyttää kovin onnettomalta seistessään siinä housut kintuissa.

”Julia kiltti”, hän sanoo. ”Sinä saat koko jutun kuulostamaan katastrofilta.”

”Sehän on katastrofi! Ei siinä vielä kaikki, että inhoan joulua, vaan lisäksi minun pitää kärsiä se yksin. Minusta tulee yksi niistä ressukoista, joille Arne Weise puhuu jouluohjelmassaan rauhoittavalla äänellä kuin hän tuntisi heidät henkilökohtaisesti ja katsoo samalla surullisilla spanielinsilmillään kameraan ja syyttää yksinäisen pienen kynttilän.”

”Julia, tiedäthän sinä että Arne Weise on kuollut?”

”Helvetti, eikö edes Arne Weiseen voi luottaa! Mihin maailma on menossa?” Ääneni kohoaa miltei falsettiin ja räpytellen silmiäni kiihkeästi.

Isabelle katsoo minua surullinen ilme kasvoillaan ja pää kallallaan.

”Mutta Julia”, hän sanoo ja huokaa syvään. ”Ajattele syyrialaisia. Heidän kohdallaan voi puhua oikeasta katastrofista.”

Minua alkaa heti hävettää, kun ajattelen syyrialaisia.

Kun olemme hetken kuluttua todenneet, että farkkukoot ovat vuosien varrella pienentyneet ja on joka tapauksessa parempi odottaa välipäivien alennusmyyntejä, laskeudumme liukuportaata alas ja raivaamme tiemme hajuvesiosastolla vellovan ihmismeren läpi ulos Drottninggatanille. Halaamme toisiamme ja hyvästelemme. Isabelle aikoo tavata Sebben, ja minä puolestani odotan pääseväni kotiin, jossa aioin käpertyä teemukin kanssa sohvalle katsomaan televisiosta jotakin vanhaa romanttista elokuvaa, jotta voin unohtaa oman surkean elämäni edes hetkeksi.

Tiedän kyllä, että monen mielestä mieltymykseni romantiikkiin elokuviin on aika hölmö, mutta en voi tunteilleni mitään. Minuun vetoaa se, että kaikista sekaannuksista ja vastoinkäymisistä huolimatta loppu on onnellinen. Olen myös sitä mieltä, että jos tosielämässä saisimme kokea vähän enemmän Uneton Seattle -elokuvan tyyllisiä loppuratkaisuja ja vähän vähemmän unettomuutta, kaikki matkan aikana kohdatut vaikeudet tuntuisivat siedettävämiltä. Valitettavasti romantiikan rintamalla ei ole takeita onnistumisista, minkä vuoksi en ole mikään todellisuuden ylin ystävä.

En ainakaan oman todellisuuteni.

Huokaan, työnnän kädet syvälle taskuihini ja nostan kaulahuivin nenään asti suojaksi lumensekaista sadetta vastaan, kun alan kävellä ykkösen bussipysäkkiä kohti. Taivas on tumma mutta tuhannet valoketjut valaisevat katuja, ja joka näyteikkunassa iloiset tontut heiluttavat minulle. Painan pääni alas samalla kun käyn mielessäni läpi Isabellen kanssa käymääni keskustelua.

Hän on tietysti oikeassa. Asiat voisivat olla paljon pahemminkin. Saattaisin elää pitkällisen sisällissodan repimässä maassa. Olisin saattanut joutua näkemään, kun koko perheeni tapetaan. Olisin saattanut joutua kestäämään nälkää, väkivaltaa ja sairauksia. Jos suurin ongelmani on se, ettei minulla ole ketään, jonka kanssa viettäisin juhlaa, josta en edes pidä, sen täytyy tarkoittaa, että elämäni on suurelta osin melko hyvää. Olen sitä paitsi jo 32-vuotias. Kyllä minä selviydyn yhdestä joulusta yksin.

Kun nousen linja-autosta Fältöverstenin kohdalla, olen laatinut itselleni selviytymissuunnitelman joulua varten. Heti aamulla aion pyytää Pikku-Putinilta lisätunteja ravintolasta. Siitä voi tulla oikeasti ihan mukavaa. Välipäivät ovat yleensä rauhallisia, ja minä olen rahan tarpeessa. Kun viimeksi tarkistin pankkitilini, saldo oli ennätysellisen alhaalla, eikä kuukausi ollut vielä edes kovin pitkällä.

Jos omistan päiväni pitkille työvuoroille, en edes ehdi ajatella, että olen yksin. Illoista puolestaan selviän huolehtimalla siitä, että kotona on paljon viiniä. Todella paljon viiniä.

*** Petter ***

Ei saa... asuntoa myytyä

Ei saa... uunia puhtaaksi

Ei saa... ajokorttilupaa

Ei saa... hienhajua pois kainaloista

Petter tuijotti Googlen hakukenttää. Hän oli ehtinyt kirjoittaa vain kaksi sanaa ”ei saa”, kun jatkoksi ilmaantui automaattisesti sen hetken suosituimpia hakulauseita. Ihmiskunnan suurimmat kysymykset tiivistettyinä muutamaaan lauseeseen. Nämä siis pyörivät parhaillaan tuhansien ellei miljoonien ihmisten aivoissa ympäri maailmaa, kun heidän oikeastaan pitäisi valjastaa ajatus-toimintansa tärkeämpien aiheiden, kuten ilmastonmuutoksen, terrorismin ja lapsikäyhyyden ratkaisemiseen.

Keräämistään tilastoista ja monimutkaisista algoritmeista huolimatta hakukone ei kuitenkaan ollut onnistunut nostamaan alkuun hänen ongelmaansa. Se tuli listalla vasta seitsemäntenä, ja sitä edelsivät sekä ”Ei saa... töitä tatuointien vuoksi” että ”Ei saa... kuukautiskuppia ulos”.

No jaa, oli toki jollakin tapaa lohdullista tietää, etteivät kaikki muutkaan olleet täydellisiä ja täysin onnellisia. Että kaikki kamppailivat omien huoliensa kanssa. Tosin hänen ongelmansa

oli ainakin hänen omasta mielestään vakavampaa laatua kuin se, jos uuninluukku oli likainen.

Petter hieroi silmiään ja kurotti kätensä silmälasejaan kohti. Hän oli vastentahtoisesti suostunut ostamaan rumat päätelasit, kun hän oli tajunnut, kuinka usein hän tiiraili ruutua kykenemättä lukemaan sanaakaan tekstistä, jonka oli juuri kirjoittanut. Eipä sillä, että asialla olisi juuri ollut väliä. Hänen väitöskirjansa oli alkanut edustaa hänen mielessään yhä enenevässä määrin hukkaan heitettyä aikaa. Tutkimuksen tekeminen oli Sisyfoksen työtä, jolle ei näyttänyt tulevan loppua. Hän oli tuhlannut vuosia elämästään typerien kaavojen tulkitsemiseen ja selittämiseen. Mitä hyödytti yrittää kuvailla algoritmien kompleksisuusluokkia, kun suurinta osaa maapallon väestöstä ei voisi vähempää kiinnostaa? Enemmistön aivoja työllistivät ilmeisesti sellaiset kysymykset kuin miksei kukaan halua maksaa miljoonia kahdestakymmenestäkahdeksasta kapisesta neliöstä keskustan ulkopuolella, tai miksi hyvin palkattu ja haluttu työpaikka pankissa meni jollekulle toiselle hakijalle, vaikka itse oli investoinut koko kuukauden työttömyyskorvaukset siistiin kaulatatuointiin.

Petter lasi silmälasit nenälleen ja kohdisti katseensa korkean, vetoisen ikkunan läpi jykevien tiilirakennusten ympäröimälle sisäpihalle. Kuninkaallinen teknillinen korkeakoulu näytti joulukuun illan pimeydessä vielä tavallistakin synkemmältä ja autioituneemmalta. Pihalla ei näkynyt yhtäkään elävää olentoa lukuun ottamatta yksinäistä opiskelijaa, joka kiiruhti huppu päässään mukulakivien yli metroasemaa kohti. Syyn saattoi kyllä ymmärtää. Jouluaattoon oli enää yhdeksän päivää jäljellä, ulkolämpötila oli neljä astetta plussan puolella, tuuli puhalsi koleasti ja satoi räntää.

Petter huokaisi syvään ja kiitti onneaan siitä, että Bettina oli jo lopettanut työt siltä päivältä. Muussa tapauksessa tämä olisi tavoilleen uskollisena nostanut katseensa omasta tutkielmastaan ja vaatinut saada kuulla, miksi hän näytti niin surulliselta. Viime

kuukausina aina siitä lähtien, kun Petter oli kertonut Bettinalle avioerostaan, Bettina oli alkanut tuijotella häntä huolestunut ryppy kulmiensa välissä ja oli yhä useammin laskenut myötätuntoisena kätensä Petterin olalle, kallistanut päätään ja ilmoittanut olevansa ”tässä, jos haluat jutella”. Petter oli joka kerta kieltäytynyt kunniasta reippaaseen sävyyn väkinäinen hymy kasvoillaan, mikä ei ilmeisesti ollut onnistunut hämäämään Bettinaa mutta oli yhtä kaikki saanut tämän palaamaan työpöytänsä ääreen huoneen toiselle puolelle ja jättämään hänet rauhaan.

Kyse ei ollut siitä, etteikö Petter olisi pitänyt Bettinasta. Hänen kanssaan oli oikeastaan ihan mukavaa olla tekemisissä niin kauan kun keskustelunaiheet pysyttelivät työssä, molempien tutkielmissa ja tutkimusmenetelmissä. Petteriä rassasi kuitenkin Bettinan pyrkimys läheisempään ystävyyteen. Hänellä itsellään ei ollut pienintäkään tarvetta jutella asioistaan tai oppia tuntemaan Bettinaa syvällisemmin. He olivat työkavereita. Hänelle riitti, että hän tiesi Bettinan olevan onnellisesti kihloissa Samuelin kanssa ja että nämä olivat hiljattain ostaneet rivitaloaluoneiston Haningesta – vai oliko se Huddingesta? Bettina lauloi kuorossa, omisti auton jonka vaihteissa oli usein vikaa ja aikoi ehkä hankkia Samuelin kanssa koiran. Mahdollisesti. Jos vastuu ei osoittautuisi liian suureksi. Juuri enempiä ei Petter olisi voinut kertoa Bettinasta, vaikka olisi aseella uhattu. Samoin Bettina tiesi hänestä melko vähän. Hän oli syntynyt ja kasvanut pienessä kunnassa Sandvikenin lähellä mutta asunut viimeiset kaksitoista vuotta Tukholmassa, hän pelasi tiistaisin squashia opiskelukaverinsa kanssa ja hänen tyttärensä kävi esikoulua Sophiahemmetin takana, mikä oli hyvin näppärää, koska rakennus sijaitsi lähellä sekä hänen työpaikkaansa että asuntoaan. Siinä oli kaikki, mitä Bettina tiesi, ja Petter halusi tilanteen pysyvän samana. Jos hän ei olisi eräänä sateisena ja surullisena lokakuun päivänä heikkona hetkenään kaiken näyttäessä toivottomalta ja merkityksettömältä tullut kertoneeksi,

että Caroline oli päättänyt kahdeksan vuoden avioliiton jälkeen jättää hänet ja muuttaa kahden korttelin päähän alivuokralaiskolmioon heidän Elsa-tyttärensä kanssa, hän olisi voinut jatkaa totuttuun tapaan ja pitää työn ja yksityiselämänsä erillään. Silloin hän olisi välttynyt näkemästä Bettinan sääliä katseita ja kuulemasta huolestuneita kysymyksiä ”Onko kaikki hyvin?” ja ”Haluatko jutella?”.

Avioeroa pahempaa oli vain se, että joutui puhumaan siitä ja siten tuli muistutetuksi asiasta. Bettinasta oli mukavaa vavo huolia, minkä vuoksi oli luojaan lykky, ettei tämä tiennyt viimeisimmästä ongelmasta Petterin yhä pidemmäksi käyvällä murheiden listalla. Hän oli viime kuukaudet yrittänyt jättää ongelman huomioimatta ja selittänyt sitä parhain päin, mutta se oli kärjistynyt samalla hetkellä, kun Caroline oli pakannut laukkunsa ja sulkenut oven takanaan viimeistä kertaa. Kyseinen ongelma oli muutamia viikkoja sitten sabotoinut muutoin melko onnistuneet treffit – ensimmäiset treffit eron jälkeen. Nyt ongelma tuijotti häntä säälimättä tietokoneen näytöltä ja sai hänet vakuuttumaan siitä, että hän joutuisi elämään loppuikänsä yksin.

Ei saa... sitä seisomaan.

16. JOULUKUUTA

* * * *Julia* * * *

”Ihan vain tiedoksi, että pidämme ravintolan suljettuna joulun ja uudenvuoden ajan. Avaamme uudestaan loppiaisen jälkeen.”

Näin sanoo Pikku-Putin (tai Freddan, kuten hän toivoo itseään kutsuttavan siitä huolimatta, että hänen nimensä on Fredrik ja hän lähestyy neljääkymppiä) – Unikko-ravintolan yksinvaltainen diktaattori ja omistaja. Hänen alaisuudessaan työskentelen joka arkipäivä yhdeksästä puoli kuuteen.

Hän on koonnut henkilökunnan keittiöön heti sulkemisen jälkeen. Mehmet, Lily ja minä saamme kylmän suihkun niskaan, ja me kaikki reagoimme samoin.

”Mitä sanoit?”

”Minkä takia?”

”Et voi tehdä niin!”

Pikku-Putin levittelee käsiään.

”Niin, älkää luulko että se on minusta mukavaa”, hän sanoo teeskennellyn pettyneenä. ”Mutta mitä muuta voisin tehdä? Viime vuonna olimme välipäivät auki, eikä meillä ollut juuri lainkaan asiakkaita kokonaiseen kahteen viikkoon. Tänä vuonna tulee halvemmaksi sulkea koko paikka.”

Kerrankin hän puhuu totta liioittelematta yhtään. Olin viime jouluna töissä, ja pöydät olivat tyhjillään.

”Entä me?” Mehmet kysyy. ”Mistä me saamme vuokrat, jos meille ei anneta työtunteja?”

Pikku-Putin kohauttaa olkapäitään kuin sanoakseen, että se on hänen huolistaan vähäpätöisin.

”Surullinen tilanne”, hän sanoo ja vilkuilee kelloaan. ”Todel-lakin!”

Sitten hän keksii syyn häipyä. Hän saa asian kuulostamaan tärkeältä, mutta oikeasti hän aikoo tavata jonkun blondeista, joita hän jahtaa netissä. Hänellä on joka viikko uusi nainen.

Mehmet huokaa ja palaa keittotason ääreen. Lily ja minä katsomme toisiamme sanomatta sanaakaan. Ei ole mitään sanottavaa. Joulusta tulee niukka. Monellakin tapaa.

”Entä jos tulisit mukaan Suomeen juhlimaan joulua meidän kanssamme? Sinähän tiedät olevasi aina tervetullut, ja nyt kun sinun ei tarvitse olla töissä, mikään ei pitele sinua täällä.” Satu laskee Viljan rinnalleen ja asettelee harson tottuneesti olka-päänsä ja tyttärensä pään yli. Hän avaa paitansa napit huomaa-mattomasti harson suojissa.

Olen aina yhtä häikäistynyt siitä, kuinka ammattimainen hän on. Ikään kuin vauvan käsitteleminen ei olisi hänelle täysin uutta. Ikään kuin hän ei olisi kolmikymmenvuotisen elämänsä aikana tehnyt muuta kuin imettänyt, vaihtanut vaippoja ja työntänyt lastenvaunuja. Viljan syntymästä on kuitenkin vasta kaksi kuukautta. Kaksi kuukautta sitten minun lempikollegani ja ainoa liittolaiseni taistelussa Pikku-Putinia vastaan oli pelkäämään minun kollegani ja liittolaiseni eikä superäiti kaiken sen lisäksi.

”Kiitos, mutta ymmärrät varmaan...”, sanon ja toivon hänen tosiaan ymmärtävän ilman että minun täytyy selittää. En jaksa mennä syvemmälle ajatukseen, kuinka sääliittäväksi tuntisin itseni, jos viettäisin joulun Sadun vanhempien luona, jossa kaikki epäilemättä pyörii ensimmäisen lapsenlapsen ympärillä.

Satu pyörittää päätään.

”Ei”, hän sanoo upealla suomenruotsillaan, joka melkein saa sanan kuulostamaan henkäisyltä. ”En ymmärrä.”

”Kyllähän sinä tiedät...”, jatkan sinnikkäästi ja jään etsimään oikeita sanoja, äitini sanoja. ”Joulu on perhejuhla. Mahdollisuus olla yhdessä läheistensä ja rakkaidensa kanssa.”

”Mikset sitten vietä sitä oman perheesi kanssa?”

Minä huokaan.

”Koska viime joulukuoli katastrofi.”

”Ai joulupukkitapauksen vuoksi?”

”Niin, muun muassa.”

”Eikö kälysi ole vielä päässyt siitä yli? Siitähän jäi vain ihan pikkuinen arpi, joka näyttää pojalla tyylikkäältä, kun hän kasvaa. Nyt hänet sitä paitsi erottaa kaksosveljestään. Niinhän sinä itse sanoit.”

”Martin ja Ylva eivät kokeneet tilannetta ihan samalla tavalla.”

”Eikö sinulle ole ketään komistusta, jonka kanssa voisit vietää joulun? Mikä se olikaan...” Satu rypistää otsaansa kaivellessaan muistiaan. ”Alex? Vai sittenkin... Philip?”

”He eivät ole enää kuvioissa”, sanon painokkaasti.

”Mikseivät?”

”Molemmat olivat ääliöitä, mutta eri tavalla. Toinen otti yhteyttä vain ollessaan kännissä ja kiimainen, ja toinen otti yhteyttä jatkuvasti. Jonkin aikaa puhelin soi lakkaamatta, niin että hädin tuskin pääsin käymään vessassa. Seurauksena oli virtsatulehdus.”

”Eikö sinulla ole ketään uutta?”

”Ei, olen lakannut käymästä treffeillä.”

”Ihanko totta?” Satu näyttää kerrassaan järkyttyneeltä. ”Mitä on tapahtunut? Niin kauan kuin olen tuntenut sinut, sinulla on koko ajan ollut joku mies. Et kai ole sairas?”

”En ole, mutta en vain jaksa sellaista juuri nyt. Eikä järkeviä miehiä muutenkaan ole missään.”

”Onko tilanne niin paha?”

”On, ja olen käynyt niin monilla epäonnistuneilla treffeillä ja tavannut toinen toistaan kammottavampia heppuja, että alkaa olla aika luovuttaa. Olen harkinnut jopa Tinderin poistamista.”

Satu virnistää.

”Ei ole ensimmäinen kerta, kun kuulen sinun sanovan noin, mutta tähän mennessä en ole nähnyt uhkauksen toteutuvan.”

”Niin, mutta tällä kertaa olen tosissani. Olen lakannut toivomasta, että netistä voisi löytää hyvän miehen. Uskon ennemmin tosielämän kohtaamisiin.”

”Tosielämän?” Satu tuhahtaa. ”Kuka hitto tapaa ketään nykyään tosielämässä? Tarkoitatko baaria vai mitä?”

Vääntelehdin tuolissani. Satu tietää, etteivät baarissa tapahtuneet iskuyritykseni ole olleet erityisen menestyksekkäitä.

”Ehkä pikemminkin niin, että me törmäämme toisiimme sattumalta. Jossakin odottamattomassa tilanteessa. Kuten elokuvissa tapahtuu.”

Satu nauraa.

”Kun olette nauttimassa lasillista appelsiinimehua, vai?”

”Mikä ettei? Ei appelsiinimehussa ole mitään vikaa.”

”Sattuuko miehellä olemaan myös hurmaava pieni kirja-kauppa?”

Satu tuntee liian hyvin heikkouteni vanhoihin romanttisiin komedioihin.

”Kenties.”

”Oletko sinä sitten maailmankuulu filmitähti, jolla on elokuvahistorian pisimmät säät?”

Eikä hän osaa lopettaa vitsiä ajoissa.

En vastaa mitään, vaan käännyin katsomaan ikkunasta ulos. Vieläkin sataa. Samaa itsepintaista, pistelevää sadetta on riittänyt pääkaupungissa koko kuukaudeksi. Pisarat osuvat kahvilan likaisiin ikkunoihin ja valuvat noroina ruutua pitkin alas. Lasin toisella puolella ihmiset kiiruhtavat ohitsemme pitkin Odens-

gatania kaulukset korvissa – kaikki näyttävät jotenkin nurkkaan ajetuilta. Nainen, jolla on kädet täynnä kasseja, kamppailee nurinpäin kääntyvän sateenvarjonsa kanssa, ja rollaattorilla kulkeva vanha mies saa ohiajavan katumaasturin roiskauttamat kuravedet takilleen. Tätä on Tukholman talvi pahimmillaan.

Satu seuraa katsettani.

”Uskomattoman paska sää!” hän huokaisee. ”Jouluaattoon on enää hieman yli viikko aikaa, eikä näköpiirissä ole yhtäkään lumihiuetaletta. Onneksi kohta saa jättää tämän kaupungin ja siirtyä sinne, missä on oikea talvi.”

”Onko Pietarsaassa lunta?”

”Tietysti siellä on lunta! Sitä on satanut joulukuun ensimmäisestä päivästä lähtien. Juuri niin kuin kuuluukin.”

Purskahdan nauruun, sillä kukaan ei ole yhtä isänmaallinen kuin Satu joulun alla. Muina aikoina hän pyrkii kaikin voimin välttämään vanhaa kotikaupunkiaan ja valittaa, jos hänen on mentävä sinne vaikka vain viikonlopuksi, mutta joulua edeltävinä viikkoina onkin toinen ääni kellossa, ja haikeat suomenruotsalaiset joululaulut soivat loppiaiseen asti.

Satu napittaa paitansa, nostaa Viljan olalleen ja taputtaa kevyesti tämän takamusta.

”Jos tulet meidän luoksemme jouluksi, saatat päästä tapamaan oikean joulupukin”, hän sanoo. ”Toisin kuin te ruotsalaiset luulette, hän asuu Suomessa.”

”Minä en usko joulupukkiin. En suomalaiseen enkä ruotsal...” En ehdi saada lausetta loppuun, kun puhelimeni kilahtaa, ja kun katson sitä, huomaan saaneeni supertykkäyksen Tindirissä. Magnus, 39 vuotta, kotoisin Tyresöstä. Tyylikäs, urheilullinen ja hiukset hieman ohentuneet, mutta hän kompensoi puutetta treenatuilla vatsalihaksillaan. Pyyhkäisen oikealle. Kun lasken puhelimeni sivuun, huomaan Sadun tarkkailevan minua ja virnuilevan ärsyttävästi.

”Mitä nyt?” kysyn ja yritän näyttää viattomalta.

”Mietin sitä, mitä sanoit joulupukista.”

”Ai mitä?”

”Sanoit, ettet usko joulupukkiin.”

”En niin, lakkasin uskomasta noin kaksikymmentäviisi vuotta sitten.”

”Et myöskään usko löytäväsi hyvää miestä Tinderistä, mutta se ei suoranaisesti estä sinua pyyhkäisemästä edelleen oikealle.”

Hän vilkuilee minua otsatukkansa alta tietoisena siitä, että ilme saa minut aina helytymään enkä voi olla purskahtamatta nauruun.

”Olkoon”, sanon ja nostan käteni ylös. ”Olet paljastanut minut. Olen toivoton romantikko, joka ei voi olla etsimättä suurta rakkautta.”

Nyt Satukin nauraa. Sitten hän vakavoituu.

”Entä jos matkustaisit jonnekin jouluksi?” hän kysyy.

”Nyt kun sinun ei tarvitse olla töissä, voisit lomailla, ottaa aurinkoa ja uida jollakin Thaimaan saarella. Tanssisit koko yön täydenkuun juhlassa siistien kaksivitosten reppureissaajien kanssa, joilla on uudet tatuoinnit käsivarsissaan. Eikö kuulostaisikin sopivalta sinunlaisellesi kreisibailaajalle?”

Pudistan päätäni. Minulla ei ole rahaa minkäänlaiseen lomamatkaan. Sen jälkeen, kun Pikku-Putin päätti ravintolan sulkemisesta kahdeksi viikoksi, Strindbergsgatanin thaikioskilla myytävä nuudeliwokki on eksoottisin asia, johon minulla on mahdollisuus. Kun kerron tilanteistani Sadulle, hän näyttää huolestuvan tosissaan, mutta sitten hänen ilmeensä kirkastuu.

”Hei”, hän huudahtaa niin, että hänen sylissään nukkuva Vilja hätkähtää. ”Minä tiedän, mitä sinun kannattaa tehdä. Tämä ei nyt varsinaisesti ole mikään aurinkoloma vaan lyhyen laivamatkan päässä, mutta...”

”Jos yrität ehdottaa, että minun pitäisi mennä suomenlautalle jouluaatoksi, tapan sinut”, mutisen.

”Ai ruotsinlaivalle?” Satu sylkäisee sanan suustaan. ”Ei sentään, luoja paratkoon. En ehdottaisi sinulle sellaista joulunviettoa. Laivoilla on vain laumoittain kännisiä ruotsalaisia.”

”Mikä sinun loistava ideasi sitten on?”

Satu katsoo minua ja hymyilee itseensä tyytyväisenä ennen kuin vastaa.

”Minulla on kaveri Gotlannissa”, hän sanoo ja nostaa käden ylös ennen kuin ehdin protestoida. ”Hän ja hänen poikaystävänsä aikovat matkustaa New Yorkiin jouluksi ja uudeksivuodeksi, ja he tarvitsisivat jonkun hoitamaan kissaansa.”

”En minä voi huolehtia kissasta. Asun lähellä yhtä Tukholman vilkkaimmin liikennöidyistä kaduista. Kissa jäisi auton alle nopeammin kuin ehdin kissaa sanoa.”

Satu pyörittelee silmiään.

”Kissa ei tulisi sinun luoksesi. Sinä menisit sen luokse asumaan. Linnea ja Henke ovat halukkaita majoittamaan jonkun Visbyssä sijaitsevaan kotiinsa kissanhoitoa vastaan.”

Tuijotan häntä suu auki. Juksaako hän, vai kuvitteleeko hän tosissaan, että viettäisin joulun saarella, jossa minulla ei ole yhtäkään tuttua, talossa joka ei ole omani, ja vahtisin kissaa, joka todennäköisesti ei pidä minusta? Ihanko oikeasti? Olen kyllä sinkku ja saatan kyllä joskus käyttäytyä järjettömästi, mutta vielä minusta ei sentään ole tullut hullua kissanaista, joka karttaa ihmisseuraa.

”Mieti nyt, Julia”, Satu sanoo rauhoittavalla äänellään. ”Et varmaan halua istua yksin asunnossasi koko joulua, eikä sinulla myöskään ole varaa matkustaa ulkomaille. Tässä sinulla olisi mahdollisuus ilmaiseen lomaan Ruotsin viehättävimmässä kaupungissa.”

Nyrpistä nenäni.

”Visby on tietysti viihtyisä kesällä, mutta entä joulukuussa? Kaupunki on varmaan talviaikaan ihan kuollut.”

”Mieti kaikkia kotiinpalajia”, Satu sanoo.

”Kaikkia mitä?”

”Kaikkia muualla muuttaneita gotlantilaisia, jotka tulevat jouluksi kotiin sukulaisten luo mutta hyvin pian muistavat, miksi he ovat alun perin lähteneet. Ja mitä he silloin tekevät? He häipyvät baariin ja juhliivat kuin olisivat jälleen teini-ikäisiä. Olet varmaan kuullut puhuttavan villoista kotiinpaluubileistä?”

”Minä olen kotoisin Tukholmasta”, sanon. ”Ei meillä ole mitään kotiinpaluubileitä. Sopolilaumat kulkevat pikemminkin pois kaupungista pyhien aikaan. Busseissa ei koskaan ole niin helppoa saada istumapaikkaa eivätkä baarit ole koskaan niin tyhjiä kuin jouluna ja uutenavuonna.”

”Mieti kuitenkin asiaa”, Satu sanoo. Hän laskee nukkuvan Viljan lastenvaunuihin ja peittelee hänet. ”Minä voisin soittaa vaikka heti Linnealle ja Henkelle. He ilahtuisivat valtavasti. Heitä huolestuttaa, että matka peruuntuu kissan takia.”

Minä pudistan päätäni.

”Ei onnistu”, sanon. ”Minulla olisi väistämättä kommunikatio-ongelmia.”

”Kissan kanssa?”

”Ei, vaan gotlantilaisten kanssa. En ymmärrä, mitä he sanovat.”

”Älä ole tuollainen ylimielinen tukholmalainen”, Satu sanoo. ”Anna ajatukselle mahdollisuus. Ei siinä pahempaa voi tapahtua kuin että näet muutaman päivän ajan muutakin kuin synkän Tukholman. Kuka tietää, vaikka Tinderiin ilmaantuisi joku gotlantilainen söpöliini, kun laajennat hakukenttää.

Tinderin mainitseminen saa minut havahtumaan.

”Hei”, minä sanon ja kaivan puhelimen käsilaukustani. ”Olin vähällä unohtaa – minullahan on jo kala koukussa. Mieti, jos tyresöläinen Magnus onkin pelastava jouluenkelini. Mieti, jos vietänkin joulun hänen kanssaan. Käymme pitkällä kävelyillä Djurgårdenilla, syömmekodikkaita lounaita ja käperryimme